

ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
TÜRK TARİH KURUMU YAYINLARI
XXVI. Dizi – Sayı 8

ULUSLARARASI HAÇLI SEFERLERİ SEMPOZYUMU

23 - 25 Haziran 1997, İSTANBUL

TÜRK TARİH KURUMU BASIMEVİ - ANKARA

1 9 9 9

1101 YILI HAÇLI SEFERLERİ ORDULARININ ANADOLU'DA TAKİP ETTİĞİ YOLLAR HAKKINDA

IŞIN DEMİRKENT

1101 Yılı Haçlı Seferleri'nin Anadolu'da yaşanan olaylarla ilgili bölümü için esas kaynağımız, Lâtin kronisti Albertus Aquensis'in tarih eseridir¹. Albertus'un dışında, diğer Lâtin kroniklerinin², Bizanslı Anna Komnene'nin³, Müslüman tarihçileri el-Azîmî, İbnül-esîr ve Aksarayî'nin⁴, Ermeni yazarı Urfalı Mateos'un⁵ ve Anonim Süryani Vekayinâmesi'nin⁶ bu konuda verdikleri bilgiler, ne yazık ki, çok azdır. Bununla beraber Albertus'un kaydını zaman zaman doğrulayan ve onun bazı noktalarda belirsiz kalan rivayetini tamamlayan bu kaynakların verdikleri kısa bilgiler, olaylara kısmen de olsa açıklık getirmek bakımından yarar sağlamaktadırlar.

¹ *Liber Christianae Expeditionis pro Ereptione et Restitutione Sanctae Hierosolymitanae Ecclesiae, Reueil des Historiens des Croisades, occidentaux* (kısaltması *RHC occ.*), IV, s. 265-713, terc. H. Hefele, *Albert von Aachen. Geschichte des ersten Kreuzzuges*, Jena 1923.

² Fulcherius Carnotensis, *Gesta Francorum Iherusalem peregrinantium, RHC occ.*, III, kitap II, 16-17, s. 398 vd., terc. R.Ryan, *Fulcher of Chartres. A History of the Expedition to Jerusalem 1095-1127*, Knoxville 1969, s.164-67; Ekkehardus Uraugiensis, *Hierosolymita, RHC occ.*, V, bab XXII-XXVI, s.28-32; Guibertus Novigentü, *Gesta Dei per Francos, RHC occ.*, IV, s.256 vd.; Ordelicus Vitalis, *Historia ecclesiastica*, nşr. ve terc. M. Chibnall, *The Ecclesiastical History of Orderic Vitalis*, Oxford 1980, V, X, s.323-41; Willermus Tyrensis, *Historia rerum in partibus transmarinis gestarum, RHC occ.*, I, X, 12-13, s.415-418, terc. E. ve R.Kausler, *Geschichte der Kreuzzüge und Königreichs Jerusalem*, Stuttgart 1844, s. 237-39, terc. E.A.Babcock ve A.C.Krey, *A History of Deeds Done Beyond the Sea*, New York 1943, I, s.430-33.

³ Anna Komnene, *Aleksias*, nşr. ve terc. B.Leib, *Anne Comnène. Alexiade. Règne de l'empereur Alexis I Comnène (1081-1118)*, Paris 1937-45, III, XI, s.36-38, terc. E.R.A. Sewter, *The Alexiad of Anna Comnena*, London 1969, s.355-57.

⁴ el-Azîmî, *Tarih*, nşr. ve terc. A.Sevim, *Azîmî Tarihi. Selçuklularla İlgili Bölümler (H.430-538 - 1038/39-1143/44)*, Ankara 1988, Türk Tarih Kurumu Yayınları, s.33; İbn el-Esîr, *Kitâb el-Kâmil fi't-Târih*, nşr. C.J.Tornberg, Beyrut baskısı 1966/67, X, s. 300, 343 vd., terc. A. Özeydin, *İbnü'l-Esîr el-Kâmil fi't-Târih Tercümesi*, İstanbul 1987, X, s.248, 280; Aksarayî, *Müsameret ül-Ahbâr*, nşr. O.Turan, Ankara 1944, Türk Tarih Kurumu Yayınları, s.28; *Die Seltshuken-Geschichte des Akseray*, terc. F.İşiltan, Leipzig 1943, s.38.

⁵ Urfalı Mateos, *Vekayiname*, terc. H. Andreasyan, *Urfalı Mateos Vekayi-nâmesi (952-1136) ve Papaz Grigor'un Zeyli (1136-1162)*, Ankara 1962, Türk Tarih Kurumu Yayınları, s.214-19.

⁶ *Anonim Süryani Vekayinamesi*, terc. A.S.Tritton, "The First and Second Crusades from an Anonymous Syriac Chronicle", *Journal of Royal Asiatic Society*, 1933, s.74 vd.

Bu sebeple, konunun değerlendirilmesinde Albertus'un yanı sıra, bu kaynakların da bütünüyle göz önünde tutulması gerekir.

Modern tarihçiler tarafından yazılmış genel Haçlı Seferleri Tarihleri⁷ içinde, yeri geldiğinde kısaca bahsedilmiş olmakla beraber, 1101 Yılı Haçlı Seferleri hakkında fazla bir çalışma yapılmamıştır. Bu konuda sadece St. Runciman⁸, J.L.Cate⁹ ile benim yayınlamış olduğum¹⁰ üç müstakil makale vardır. Bunlara, bir ay önce manuskri halinde elime ulaşan Swansea Üniversitesi'nde yeni yapılmış bir doktora tezi de ilâve olunabilir¹¹. Aslında her olayın gerçeği birdir. Fakat her tarihçinin de, olayları yorumlarken farklı görüşler ileri sürmesi doğaldır. Ben de, bu konu üzerindeki çalışmamda, birçok noktada meslektaşarımdan farklı bir görüşe sahip oldum. İki buçuk yıl önce yayınlamış olduğum makalemden geniş şekilde belirttiğim bu farklılıkların tamamını, bana verilen bu süre içinde ele almak tabiatıyla mümkün değil. Ben, bugün, sadece 1101 Yılı'nın Birinci ve İkinci ordularının Anadolu'da yürüyüş yolları ile bu orduların Türklerle yaptıkları savaşların yerleri hakkında, kısaca kendi görüşlerimi belirtmekle yetineceğim.

1101 Yılı'nın Lombard, Alman ve Fransızlardan oluşan, sayıları Albertus'a göre 200.000, Anna Komnene'ye göreyse 150.000'i bulan Birinci ordusu, Anadolu'ya geçtikten sonra İzmit ve Kibotos'daki karargâhlarda bulunurken, iki kaynağın da belirttiği üzere, Kudüs'e gitmek için, Birinci Haçlı Seferi'nin 1097'de geçtiği aynı yolu¹² takip ederek güneye inmek yerine, Anadolu'nun kuzeydoğusuna yönelmeye karar verdi. Albertus'a göre bunun sebebi, Lombardların İtalya Normanlarının reisi ve Antakya prinkepsliğinin

⁷ Bk. F. Wilken, *Geschichte der Kreuzzüge nach morgenlandischen und abendlandischen Berichten*, 7 cilt, Leipzig 1807-32, II, s.114-48; J.F.Michaud, *Histoire des Croisades*, Paris 1949, I, s.259-69; R.Röhrich, *Geschichte des Königreichs Jerusalem (1100-1291)*, Innsbruck 1898, s.29-33; R.Grousset, *Histoire des Croisades et du royaume Franc de Jérusalem*, Paris 1934-36, I, s.322-32; St. Runciman, *A History of the Crusades*, London 1951-54, 3 cilt, II, s.18-31, terc. F.İşiltan, *Haçlı Seferleri Tarihi*, Ankara 1986-87, 3 cilt, Türk Tarih Kurumu Yayınları, II, s.15-25; A.Waas, *Geschichte der Kreuzzüge*, Freiburg 1956, 2 cilt, I, s.158-62.

⁸ St. Runciman, "The Crusades of 1101", *Jahrbuch der Österreichischen Byzantinischen Gesellschaft*, 1 (1951), s.3-12.

⁹ J.L.Cate, "The Crusade of 1101", *A History of the Crusades*, Madison-Milwaukee-London 1969, I, s.343-67.

¹⁰ I. Demirkent, "1101 Yılı Haçlı Seferleri", *Prof.Dr. Fikret İşiltan'a 80. Doğum Yılı Armağanı*, İstanbul 1995, Dünya Yayınları, s.17-56.

¹¹ Alec Mullender, *1101 Crusade*, University of Swansea, 1996 (Basılmamış doktora tezi).

¹² Birinci Haçlı Seferi ordularının Anadolu'dan geçiş yolu için bk. Demirkent, ayn.mkl., Harita.

kurucusu Bohemund'un yaklaşık bir yıl önce Danişmendli beyi tarafından esir edilip, şimdi Niksar'da hapiste bulunduğunu öğrenmiş olmalarıydı. Albertus, bu durumda Lombardların hem Bohemund'u esaretten kurtarmak, hem de bu bölgeleri zapt etmek üzere yürüyüş yollarını değiştirdiklerini, Birinci Haçlı Seferi'nde Godefroi ve Bohemund'un takip ettikleri yolu bir kenara bırakıp Paphlagonia bölgesinden geçen yola yöneldiklerini, hatta sayıca çokluklarına güvenerek, Bohemund'u kurtardıktan sonra Bağdad'a kadar ilerleyip burasını da zapt etmeyi akıllarına koymuş olduklarını söylemektedir¹³. Anna Komnene de, Albertus'un kaydına uygun şekilde, Lombardların doğuya doğru başka bir yoldan yürümeyi ve Chorosan'a, yani Türklerin yerleştikleri bölgelere ilerleyip bu yerleri zapt etmeyi kararlaştırdıklarını, fakat imparator Aleksios'un Lombardların bu fikrine katılmadığını ve Türklerin yoğun olarak oturdukları bölgelere girilmesini çok tehlikeli bulduğunu yazmaktadır¹⁴. Bununla beraber Lombardlar kararlarından dönmemiş ve yanlarına klavuz olarak kumandan Tzitas'ı da alarak, Haziran ayı başında Alman ve Fransızlarla birlikte doğuya doğru yola çıkmışlardır.

Günümüz tarihçilerinin hemen hepsi bu yolun güzergâhını belirtmeden, sadece Lombardların İzmit'ten Ankara'ya geldiğini söylemekle yetinmişlerdir. Ancak bunların dışında, yukarıda bahsettiğim doktora çalışmasında, çizilen yol güzergâhının, benim görüşüme uyduğunu memnunlukla gördüm. Bu dönemde İstanbul'dan Ankara'ya giden iki anayol vardı: Birincisi İzmit-İznik-Eskişehir üzerinden Ankara'ya giden "Bizans Askerî Yolu", ikincisi de "Hacılar Yolu" adıyla bilinen İzmit-İznik-Osmaneli-Gölpazarı-Nallıhan-Ayaş üzerinden Ankara'ya ulaşan yoldu¹⁵. 1097'de Birinci Haçlı Seferi Eskişehir'e kadar Bizans Askerî Yolu'ndan ilerleyip Eskişehir'den güneye dönmüşlerdi. Albertus ve Anna Komnene, biraz önce değindiğim gibi, Lombard ordusunun Birinci Haçlı Seferi'nin geçtiği yolu takip etmediğini açıkça belirtmişlerdir. Buna göre, Lombardların "Bizans Askerî Yolu"nu değil, "Hacılar Yolu"nu takip ederek Ankara'ya ulaştıkları açıkça bellidir. Bu düşüncemi kuvvetlendiren bir husus da, Albertus'un bu yürüyüş

¹³ Albertus Aquensis, *RHC occ.*, IV, VIII, 6-7, s.562 vd.

¹⁴ Anna Komnene, *Alexiade*, III, s.37, terc. Sewter, s.356.

¹⁵ Bu yollar hakkında bk. W.M. Ramsay, terc. M.Pektaş, *Anadolu'nun Tarihî Coğrafyası*, İstanbul 1960, s.215 vd., 266; K.Belke ve M.Restle, *Tabula Imperii Byzantini 4, Galatien und Lykaonien*, Wien 1984, s.95 vd., 104; D.French, *Roman Roads and Milestones of Asia Minor, Fasc.I: The Pilgrim's Road (Roma Çağında Küçük Asya'daki Yollar ve Mil Taşları, Fasikül I: Hacı Yolu)*, British Institute of Archaeology at Ankara, Monograph No.3, BAR International Series 105, Ankara 1981, s.18-21.

hakkındaki açıklamalarıdır. Çünkü Albertus, Haçlıların Ankara'ya kadar yürüdükleri bölgeden mutluluk içinde, yiyecek sıkıntısı çekmeden ve halk tarafından iyi muamele görerek geçtiklerini yazar¹⁶. Onun bu ifadesi, Haçlıların, Türklerin yaşadığı bölgeden değil, tam aksine Türklerin müdahalede bulunamadıkları Bizans hâkimiyetindeki topraklardan geçtiğine bir işarettir. Ben, aslında Haçlılara klavuzluk yapan Bizans kumandanı Tzitas'ın, Eskişehir civarının Türklerin elinde bulunuşu yüzünden, Eskişehir'den geçen yolu değil de, bu yola nazaran daha kuzeyden Ankara'ya ulaşan yolu tercih ettiğini ve böylece Haçlıların yol boyunca Türklerin hücumuna uğrayıp hırpalanmalarını önlemeyi amaçladığını düşünüyorum. Esasen Tzitas, Ankara'dan sonra da takip edilecek yol hususunda aynı düşünceyle hareket etmiş görünmektedir. Zira Ankara'dan Amasya ve Niksar'a anayol, bugün de olduğu gibi, Kırıkkale-Çorum üzerinden gitmekteydi ve yürüyüş koşulları bakımından daha rahattı. Fakat bu yolun Türklerin yoğun olarak yerleştiği bölgelerin içinden geçtiğini bilen Tzitas, böyle bir tehlikeyi göze alamamış ve bu defa da Haçlı ordusunun Çankırı üzerinden kuzeye, yani Bizans'a ait bulunan bölgeye yönelip Tosya'dan doğuya giden yolu kullanarak, Amasya'ya ulaşmasını uygun bulmuştu.

Kaynak verilerine göre, Lombard ordusunun Ankara'dan Çankırı'ya geldiği açıktır. Fakat ben, Çankırı'dan sonra Haçlıların takip ettiği yol konusunda, diğer meslektaşlarımla görüşünden ayrılıyorum¹⁷. Onların Haçlı ordusunu kuzeyde Kastamonu'ya kadar götürmeleri bana pek doğru görünmüyor. Çünkü ne Albertus, ne de Anna Komnene'de böyle bir kayıt var! Albertus sadece, ana ordudan yiyecek aramak üzere ayrılan bir grubun Kastamonu civarında Türklerin pususuna düştüğünü yazmıştır. Onun bu kaydı, günümüz tarihçileri tarafından bütün Haçlı ordusunun Kastamonu'ya kadar gittiği şeklinde yorumlanmaktadır. Fakat Albertus'un kesin olarak belirtmediği, yalnızca Kastamonu civarında dediği bu yer, acaba Kastamonu'ya ne kadar mesafedeydi? Ayrıca değil Kastamonu'ya, Kastamonu civarındaki bu yere gidenlerin de, ana ordu olmadığı bellidir. Bu durumda ben, Kastamonu'nun Haçlıların yürüyüş yolundan uzakta bulunduğuna, Haçlıların o tarafa gitmediklerine, ancak bölgenin en tanınmış şehri olduğu için, bu olayla ilgili olarak Kastamonu'nun belki de Haçlıların aklında kalan tek isim oldu-

¹⁶ Albertus Aquensis, *RHC occ.*, IV, VIII, 8, s.564, terc. Hefe, II, s.80.

¹⁷ Haçlıların Çankırı'dan sonraki yürüyüş yolları hakkında geniş bilgi için bk. Demirkent, ayn.mkl., s.35 vd.

ğuna inanıyorum. Bence, Çankırı'dan kuzeye çıkan Haçlılar, Ilgaz'dan doğuya kıvrılarak Tosya üzerinden Merzifon'a ilerleyen yoldan yürümüş olmalıdırlar. Ayrıca Haçlıların, bu yürüyüş sonunda, Merzifon'a vardığını kabul eden meslektaşlarımin görüşünü benimsemek de, bir hayli zor. Bu görüş, kaynakların ifadesine uymamaktadır. Albertus, Türklerin pususuna düşen grubun başına gelen felâketin karargâhta duyulmasından sonra, daha aynı gün Haçlı ordusunun bir araya toplanıp yola çıktığını ve altı gün durmaksızın ilerledikten sonra bir ovaya varıldığında Türklerin Haçlılara hücum ettiğini ve savaşın bu ovada yapıldığını yazar. Esasen Albertus, Türklerle vuku bulan çatışmanın ertesi günü bir Haçlı birliğinin Merzifon'a doğru yiyecek aramaya çıktığını söyleyerek, Haçlı kampının bulunduğu ovanın Merzifon'dan önceki bir yer olduğunu da belirtmektedir¹⁸. O halde, kaynak verilerine dayanarak, 1101 yılının Birinci ordusunun İzmit'ten Hacılar Yolu'nu takiple Ankara'ya geldiğini, buradan kuzeye yönelip Çankırı'dan geçtiğini ve Ilgaz'dan doğuya dönerek Tosya üzerinden Merzifon'a doğru ilerlediğini, fakat Merzifon'a ulaşmadan bu şehre yakın bir ovada Türklerle yapılan savaşta büyük bir yenilgiye uğradığını ve bu ovanın Haçlı ordusunun Anadolu'da doğuya doğru ilerlediği son nokta olduğunu kabul etmenin doğru olacağı kanısındayım.

Üzerinde durmak istediğim diğer bir husus, 1101 Yılı Haçlı Seferleri'nin İkinci ordusunun Anadolu'da takip ettiği yol ve bu ordunun Türklerle yaptığı savaşın yeri ile ilgili olacak. Albertus'un kaydına göre, Nevers kontu II. Guillaume'un kumandasında İstanbul'a gelen Fransızlar, önden giden Lombard ordusuna yetişmek amacıyla hemen yola koyulup, Lombardların geçtiği aynı güzergâhı takip ederek Ankara'ya geldiler¹⁹. Fakat Ankara'da Lombard ordusunun nereye gittiği hakkında birşey öğrenemediler. Albertus, kont Guillaume'un bu durumda Lombardlara yetişmesinin artık mümkün olamayacağını ve Ankara'nın kuzeyindeki Paphlagonia bölgesine girmekten çekinerek, Ankara'da bir gün kaldıktan sonra sağa dönüp Konya'ya giden yola saptığını ve onun, belki de Lombardlar hakkında birşeyler öğrenebileceğini umarak Konya'da bir süre oyalanmak niyetinde olduğunu yazmaktadır²⁰. Onun ifadesine uygun olarak, Nevers kontunun Ankara'dan Gölbaşı-Kulu-Cihanbeyli üzerinden Konya'ya inen kestirme yolu takip ettiği anlaşılı-

¹⁸ Albertus Aquensis, *RHC occ.*, IV, VIII, 14, s.567, terc. Hefe, II, s.85 vd.

¹⁹ Albertus Aquensis, *RHC occ.*, IV, VIII, 27, s.575, terc. Hefe, II, s.97.

²⁰ Albertus Aquensis, *RHC occ.*, IV, VIII, 26-27, s.575 vd., terc. Hefe, II, s.97 vd.

yor²¹. Çünkü Albertus bu konudaki rivayetinin devamında, Lombardlara karşı kazanılan savaştan sonra, sultan Kılıç Arslan ve Danişmendli beyinin, ikinci bir Haçlı ordusunun Konya'ya doğru yürümekte olduğunu haber alır almaz derhal bu ordunun üzerine yürüdüklerini ve bunları daha Konya'ya varmadan önce yolda yakalayıp üç gün boyunca savaştıklarını, fakat Haçlıların Konya'ya ilerlemesini engelleyemediklerini yazmaktadır²². Ancak Runciman ile Cate, makalelerinde, Nevers kontunun Ankara'dan geriye döndüğünü ve Eskişehir-Akşehir yolundan Konya'ya yürüdüğünü kabul etmekle, yanlışlığa düşmüşlerdir. Çünkü Albertus, kontun Ankara'dan geriye değil, sağa dönüp Konya yoluna saptığını açıkça belirtmiştir. Runciman tabiatıyla, Albertus'un kaydına göre, Kılıç Arslan'ın Lombardlara karşı kazandığı savaştan sekiz gün sonra, Kulu-Cihanbeyli yoluna nazaran çok daha batıda olan Eskişehir-Akşehir yoluna ulaşmasını imkânsız bulduğu için, Albertus'un Kılıç Arslan'ın Nevers kontunu Konya'ya varmadan önce yolda yakaladığı hakkındaki kaydını da görmezlikten gelerek, bu defa Kılıç Arslan'ı Kayseri-Niğde üzerinden Ereğli'ye indirmekte ve onun Nevers ordusuyla Ereğli'de savaştığını yazmaktadır. Cate ise, Nevers kontunun geçtiği yol hakkında hiçbir fikir belirtmeden, ama herhalde o da Eskişehir-Akşehir yolunu kastederek, bu yolun Amasya bölgesinden uzaklığını düşünüp Albertus'un kaydının yanlış olabileceğini ileri sürmekte ve Nevers ordusuna Kılıç Arslan'ın değil, bölgedeki yerli halkın hücum ettiğini söylemektedir. Ancak kaynak kaydına uymayan bu yoruma katılmak mümkün değildir. Ayrıca bana, yerli halkın bu güçlü Haçlı ordusuna karşı koyacak kadar büyük bir askerî kuvvet toplayabilmesi olanaksız görünüyor. Ben, Albertus'un kaydına dayanarak, Nevers kontunun Kulu-Cihanbeyli yoluyla Konya'ya geldiğini kabul ediyorum.

Albertus, Nevers ordusunun nihayet Konya'ya geldiğini ve Neverslilerin sağlam surlarla çevrili ve kuvvetli bir Türk garnizonu tarafından savunulmasına rağmen Konya kalesine saldırdıklarını, fakat başarılı olamadıklarını ve Konya önünde bir gün kaldıktan sonra Ereğli'ye doğru yola çıktıklarını belirtmekte, ama Neversli Haçlıların Konya'dan ayrıldıktan sonraki üç gün içinde korkunç susuzluk çektiğini ve 300 kişinin bu yüzden feci şekilde öl-

²¹ Nevers kontu II. Guillaume'un Ankara-Konya arasında takip ettiği yol hakkında bk. Demirkent, ayn.mkl., s.44 vd.; krş. Belke-Restle, *Tabula Imperii Byzantini 4, Galatien und Lykaonien*, s. 108 ve Harita. Runciman (terc. Işılta, II, s.23)'in Nevers kontunu Ankara'dan geriye döndürerek Eskişehir üzerinden Konya'ya götürmesi yanlıştır. Cate (ayn.mkl., s.359)'in görüşü de aynı doğrultudadır. Bu konunun tartışması için krş. Demirkent, ayn. mkl., s.44 n.70.

²² Albertus Aquensis, *RHC occ.*, IV, VIII, 28, s.576 vd., terc. Hefele, II, s.98.

düğünü, geriye kalanların ise yorgunluk ve susuzluktan bitmiş, artık hiçbir şeye karşı koyamayacak hale geldiklerini yazmaktadır. Albertus bundan sonra, bu tahammül edilmez susuzluğun verdiği acı yüzünden hacılardan birkaçının, belki su buluruz umuduyla bir yamaca tırmandığını, ancak burada gördüklerinin sadece yıkılmış ve terkedilmiş bir mevkiden ibaret kaldığını, fakat umdukları suyu bulamadıklarını söyler. Onun ifadesine göre²³, bundan sonra Türkler Nevers ordusunun susuzluk yüzünden tamamen kuvvetten düştüğünü ve artık ciddi bir direnişte bulunamayacaklarını anlayarak, derhal Haçlıları kuşatıp hücumla geçmişlerdi. Savaş Ağustos ayında, güneşin her yeri yakıp kavurduğu bir sırada yapılmıştı. Bütün gün devam eden şiddetli savaşta iki taraftan da pek çok kişi ölmüştü. Ama sonunda ordusunun yenildiğini gören Nevers kontu, kardeşi, bayraktarı ve maiyeti ile birlikte savaş alanından kaçmış ve bunlar canlarını Bizans'a ait bulunan Germanikopolis (Ermenek) kalesine sığınarak kurtarmışlar, buradan da Akdeniz kıyısına inerek Antakya'ya gitmişlerdir.

Albertus'un bu tasvirine dayanarak, ben, Nevers ordusunu Ereğli'ye kadar götüren Runciman, Cate ve diğer meslektaşlarımla görüşümden ayrılıyorum. Bana göre, Nevers ordusu Ereğli'ye doğru yola çıkmış fakat Ereğli'ye gidememiştir. Çünkü Albertus'un ifadesi, Nevers ordusuyla Türkler arasındaki savaşın Konya'dan ayrıldıktan çok kısa bir süre sonra yapıldığını belli ediyor²⁴. Bu süre içinde ise Haçlıların Konya'dan 146 km. uzaklıktaki Ereğli'ye varmaları mümkün değildir. Zaten Albertus da, Neverslilerin Ereğli'ye vardıklarını söylemez. Nitekim Albertus, 1101 Yılı'nın Üçüncü Haçlı ordusunun Ereğli yakınına kadar ilerlediğini söylerken, bunların da Ereğli şehrine değil, şehrin yakınındaki bataklık içinden akan Ereğli Suyu'na kadar gittiklerini belirtmektedir. Öyleyse, Ereğli'ye kadar gittiği kabul edilen Nevers ordusu, neden Ereğli'den önce Ereğli Suyu'na ulaşmamıştır? Yine Albertus, Üçüncü Haçlı ordusunun Selçuklu topraklarında yürüyüşünü anlatırken, Haçlıların, çektikleri susuzluk yüzünden buna sebep olan Türklere öfkelenip yol boyunca bütün şehirlere saldırdıklarını ve bu şehirleri tahrip ettiklerini söyler ve bu şehirler arasında Konya-Ereğli yolu üzerindeki Salamia (İsmil) şehrinin adını da verir²⁵. O halde Albertus, Ereğli yolu üzerinde adını bildiği bu şehirden, acaba neden Nevers ordusunun yürüyüşü

²³ Albertus Aquensis, *RHC occ.*, IV, VIII, 29-32, s.576-578, terc. Hefe, II, s.99-101.

²⁴ Albertus Aquensis, *RHC occ.*, IV, VIII, 29, s.576, terc. Hefe, II, s.99.

²⁵ Albertus Aquensis, *RHC occ.*, IV, VIII, 38, s.580 vd., terc. Hefe, II, s.104 vd.

sırasında bahsetmemiştir? Bana göre, bunun tek bir açıklaması vardır: Nevers ordusu değil Ereğli'ye, Salamia şehrine kadar bile bu yolu aşmamıştır. Bu iddiamı, tabiatıyla yine Albertus'un kaydına dayanarak ileri sürüyorum. Albertus, Türklerle yaptığı savaşı kaybeden Nevers kontunun adamlarıyla birlikte Ermenek'e kaçtığını yazmaktadır. Benim de iddiamın esas dayanak noktası, bunların savaştan sonraki kaçış yoludur. Çünkü Albertus, daha sonra 1101 yılının Üçüncü Haçlı ordusundan bahsederken, bunların Ereğli Suyu'na kadar ilerlediğini ve ırmak kenarında yapılan savaşı kaybettikten sonra canlarını kurtaranların Torosları aşıp Tarsus'a ulaştıklarını yazıyor. O halde, Ereğli'ye kadar ilerlediği söylenen Nevers kontunun da, aynı yoldan kaçması gerekmez miydi? Bunlar neden Tarsus'a değil de, Akdeniz kıyısına ulaşmak için Ereğli'den kilometrelerce yol geriye Konya'ya dönüp de Ermenek üzerinden güneye inmeye çalışsınlar? Böyle bir davranış, bana, mantık dışı geliyor ve bunun mümkün olamayacağına inanıyorum. Sonuç olarak, 1101 Yılı'nın İkinci ordusu, yani Nevers kontunun idaresindeki Fransızlardan oluşan Haçlı ordusu da, İstanbul'dan Ankara'ya Hacılar Yolu'nu takip ederek gelmiş, Ankara'dan Kulu-Cihanbeyli yoluyla Konya'ya inmiş, fakat Ankara'da olduğu gibi burada da Lombard ordusunu bulamayan ve Üçüncü Haçlı ordusunun da bu sırada nerede olduğunu bilmediğinden, bunlarla da birleşebilmek umudunu yitiren Nevers kontunun sadece kendi ordusuyla Selçuklu topraklarına derinlemesine girmekten çekindiğini ve Ereğli'ye doğru yürümek yerine, en kısa yoldan Akdeniz kıyısına inerek, buradan Antakya'ya gitmek kararıyla hareket etmiş olduğunu düşünüyor ve bu görüşümü yeni bir yorum olarak ilim dünyasına sunmak istiyorum.